

סיפורו המטורף של לואי קסל (לשעבר לייבל'ה), תמצית יהדות השרירים. הילד שנולד בסיביר, ברח מהנאצים והיגר לאמריקה הפך לאופנוען עם אובססיה שואה. הוא ו־400 חבריו מ"ברית האופנוענים היהודים" דוהרים ברחבי ארה"ב לזכר ששת המיליונים, ומציגים מודל יהודי גלותי של גריז, בנדנה וקעקוע מגן דוד

לדהור ולא לשכוח

מרדכי חיימוביץ
צילום: יוסי אלוני

בערבות סיביר, רק בן חמש, התחיל לייבל'ה לצעוד אל ארץ ישראל. 60 שנה אחרי אנחנו מול החומה וכיפת הסלע. שמש יוני היא געגוע לצנינת סיביר ולייבל'ה כבר לואי. לואי קסל. איש דחוס ולא גדול. רעמה כסופה של קירק דאגלט, מבט מדויק של דסטין הופמן. רבים אומרים לו את זה. סביב פרק יד ימין מלופף חוט אדום וממנו נחל מגן דוד קטן ממקובל בצפת. מצוואר מושתלשלים מזוהה קטנה שקיבל בירושלים ושרשרת מגן דוד מטנסי. מצביע על סנדלי הרצועה השחורים ומכריז: "עם אלה עליתי למצודה". עומר ררוך על קו התפר. מטרים מאחורינו, ליד גדר ההפרדה שבג'ל מוכבר, חוסלו לפני שבועיים שלושה מחבלים. סיור עובר לידנו ולואי מצטלם עם האם-16 של אחד המג'כניקים. שמש גחמנית באה והולכת, מאירה את כנף אופנוע הבמ"וו של צדו. קסל מחבק את הקסדה מדרגם "שואיי" ואומר, "Shoei helmet is the best". אני מציע לקרוא לקסדה Shoa helmet, לואי משחרר צחקוק כדי לא לצאת לא מנומס. שלוש שנים הוא חבר בברית האופנוענים היהודית שמי שמרת את זיכרון השואה. כל אביב, בתאריך שחרור המה נות, יוצאים החברים לדהור כדי לזכור, Ride to Remember, או R2R בקיצור הרשת, שגורם אפילו לזה להיראות כמספר קטלוגי לחלפים של רנו.

הם רוכבים וחוכרים. בדפדוף ראשון זה נראה חיבור שלא כדרך הטבע. מין ביוגרף שמצטלצל כמו השיר על "ידידע פיראטן". אנשי JMA, ארגון הגג של האופנוענים היהודים, משנעים עניין יהודי על גלגלים לא יהודיים. הרצל לא כתב ב"מדינת היהודים" איך לעשות "ווילי", הרמת גלגל קדמי בני

אביזרים: יאבדון אופנוטים

לואי קסל בירושלים. "אני לא רוצה להיות כמו הורי. אבא היה איש נפחד מאד שנאצי הכה אותו בווארשה. אני חייב לעצמי לא להיות כזה"

A woman with blonde hair, wearing a black jacket and a black helmet, is sitting on a red and white motorcycle. She is smiling at the camera. The motorcycle has a large clear windshield and a white fairing with a red stripe. A white helmet with black and blue graphics is resting on the back of the seat. In the background, there is a brick building with a shop window displaying various items. A man in a green jacket is standing near the shop entrance. The scene is outdoors on a street.

יש משהו ספורטיבי בדרך שבה בחר קסל להתמודד עם ההשמדה. לא רק המוח גויס למטרת זיכרון. גם הגב הכואב והידיים המכווצות. מסעות הזיכרון כבר הביאו אותו ואת חבריו לושינגטון הבירה, לווייטנול טנסי, לאוקלהומה ולניו יורק

ההתחלה, כתמיר, היתה בהיסח הדעת. קשר אקראי הוליד לפני שלוש שנים פגישה בלורואר ושם בעצם נוסדה מד"נת האופנוענים. "כאנשים פרטיים", נאמר באמנה, "אנחנו שותפים לתשוקת הרכיבה, אבל הפתיל שמחבר אותנו כקהילה הוא אמונתנו היהודית". אף שיש ביניהם גם רורכים אורתודוקסים, אין הברית מתכוונת לבדוק את מידת יהדותם של החברים. האגודה פתוחה לכל יהודי בלי לבדוק מה מטייל אצלו בצלחת, לאיזה בית כנסת הוא הולך, באילו ימים הוא מקיים יחסים עם אשתו. גם לא על איזה דגם הוא

מסע האופנועים בטנסי ביום השואה 2006. "שאלו אותי: 'מה זה כל כך הרבה יהודים על אופנועים?'"

בחנוכה שעבר רגמו אנטישמים חלון שבו הוצבה חנוכייה. למחרת הציבו כל השכנים חנוכיות על אדני חלונותיהם. כשבאה שיירת האופנועים לבקר בעיר יצאו כולם לרחובות. "מעולם לא נראו שם כל כך הרבה יהודים ואנשים רצו לראות אם אין לנו קרניים"

לנשיא הכיתה. מדי פעם אבא נותן לו את האוטו, אבל רוחו של לואי מחפשת את הרגע הקסום והמבעית ההוא במחנה הפליטים בגרמניה. "אני רוצה אופנוע", הוא משגע את הוריו עד שאבא מאיים: "אם תקנה אופנוע אקח לך את האוטו". והוא בכל זאת קונה. משהו קטן בדמות ימאהה 80 סמ"ק ומתחיל לרכך את זקניו. לוקח את אמא לסיבוב והיא מחבקת אותו צחקנית ופורחת כטינאייג'רית. אחריה הוא מוציא לסיבוב גם את אבא, את אחותו. וחוטף את הרוח הראשון על רכיבה ללא קסדה.

מה נתנה לך הרכיבה?

"בעיקר חופש. מעוף. לא היו אז הרבה אופנוענים והרגשת שאתה עושה משהו מיוחד".

בין הסיכובים הוא מספיק לעשות תואר שני במתמטיקה פיזיקה ומחליט לצאת לישראל. מניח בשלושה ארגזים את האופנוע, את האקורדיון ואת הנקניקים שמשגר אבא לקרר ביו מזי הרעב במדבר הציוני. ב-24 בפברואר '66 הוא נוחת בחיפה. על הרציף ממתינים לו דודיו. הוא לא מכיר אותם, הם לא מכירים אותו, עד שאחד צועק: "הנה לייבל'ה!". תוך כמה ימים משחררים מהמכס את האופנוע והנקניקים, והוא סוף סוף מגיע לקיבוץ. נקלט באולפן של מעיין צבי, מלמד את הילדים מתמטיקה והתעמלות, ובערב הוא אקורדיוניסט שמקפץ את החברים. אלה ימי הדבש והחשק. לילות של הורה ומתנדבות. אבל הוא מוצא לו דווקא בת משק. קראו לה מיכל, "בת של יוסי, מנהל הקיבוץ". יוסי היה הבוס שלו ולואי הלך בחשש מסוים אל הקשר הזה. עד שערב אחד הז' מין אותו לארוחה והזהיר בפירושו: "זה בסדר שאתה יוצא עם הבת שלי, אבל תהיה זהיר לכל הרוחות, אל תכניס אותה להריון". האישור הנרגז הזה סוחף את מיכל ואת לואי לחיים של חירות מזוקקת עם האופנוע. הוא עוד מספיק לרדת לאילת עם הימאהה הזעזערת וענני המלחמה מטילים צל על שדות מעיין צבי.

תהיו מטורפים, לא טיפשים

האולפן מתפרק. מ-70 איש נותרו רק חמישה שמתקבלים מיד לחברות. החבר לואי לא חושב לרגע לעזוב. "אמרתי שכל עוד הדודה שלי שיינדל'ה בת 80 לא הולכת - גם אני לא הולך". מיד לאחר שנפתחת האש עוברת שמועה

אבל אז, כשנה אחרי שהסתיימה המלחמה, נאלצה כל המ' שפחה לברוח. בעל הבית שם אותם ללא דרכונים על רכבת למחנה פליטים בלנדסברג, גרמניה. כמה חודשים לאחר שהגיע קרא מודעה על הקרקס שבא לעיר. חשב שהמוד' עה היא גם כרטיס כניסה והתחיל ללכת לבד לקרקס. "עד שמישהו בתור הרגיש אלי רחמנ'ס ונתן לי כסף לכרטיס". הוא ישב בשורה הראשונה, פחד מהליצן שנשף אש ורעד כל הדרך חזרה הביתה.

48, שמביאה את הכרות המדינה, תופסת את לייבל'ה רוכב על אופנים בסמטאות המחנה ומניף דגל כחול-לבן. אבל הרכיבה האמיתית מזדמנת אחר כך והיא הולכת לש' נות את חייו. אחד הפליטים מחזיק באופנוע ולוקח את הילד לסיבוב. "חיבקתי אותו בכוח מאחור. ממש ישבתי קפוא. פחדתי ואהבתי". זה הזמן שבו מתחבטים הוריו אם להמשיך לישראל או לאמריקה. אבא רוצה לישראל, כדי להצטרף לאחיו. אמא דוחפת לאמריקה כדי להתחבר לאחיה. נוסעים לאמריקה. נוחתים בבוסטון.

השנה היא '50. אח של אמא ממתין ברציף, נוסעים שעות לגיו ג'רוי. הוא לא יודע מילה באנגלית. בגלל מבטא היידיש חושבים חבריו בכיתה שהוא גרמני. בן שמונה, אבל נראה מבוגר יותר. "I was a mamzer", הוא מעיד. מתחיל לעבוד כמצחצח נעליים, מניח את ארגזו במאורות הוויסקי והעשן, אבל עושה כסף טוב. 11 דולר בשבוע. יעקב ולייז'ה מצטמררים מעצם הידיעה שבנם מבהיק את נעלי היגואר של נשמות טהורות כטוני סופרנו, אך דודו תומך בו: "הילד הזה לא ילך אף פעם לאיבוד", הוא מרגיע אותם. לייבל'ה, עכשיו כבר לואי, מתקבל לתיכון, נבחר

רל הטיפש לערבל את חייו. הוא הצטרף לשומר הצעיר ובישר לאחיו שלא כל היהודים נידפים כאמא ואבא. "יש בקיבוצים יהודים גיבורים וחזקים". לייבל'ה הקשיב ואמר: "וואו". התחיל לנדנד שהוא רוצה לנסוע לקיבוץ. יעקב ולייז'ה הקשיבו, פרצו בצחוק ובסוף פסקו: "לא ייתכן". אלא שהאח אהרון חשב שיתכן ועוד איך. "אנחנו פה", הרגים לו כשהוא מניח את כף ידו על השולחן, "רוסיה כאן", הניח את כף ידו השנייה, "וישראל אחרי כל זה". והאח הצעיר שאל: "אפשר ללכת שמה?". והבכור ענה: "בטח. הרבה כבר הלכו". והצעיר הקשה: "אז למה אנחנו לא?", ומיד התחיל להאשים את הוריו. לייבל'ה בנה את הזעם בדקדקנות. נזהר מלהחליף מילה עם אמא ואבא כדי לא להקהות את עוצמת חרונו. בוקר אחד, כולו בן חמש, קם עם הזריחה, ארז במטפחת תפוח עץ ולחם ויצא לקיבוץ. "הזיכרונות מהדרך סוריאליסטיים. אני זוכר את עצמי הולך והולך והולך. ככל שהלכתי יותר נעשיתי קטן יותר והאנשים גדולים יותר". עם רדת החשיכה עצר לידו איש גדול על אופניים: "לייבל'ה וי גייסט טו?", (בידיש: לייבל'ה לאן אתה הולך?) והוא סובב את הראש וענה: "איך גיי צו קיבוץ" (אני הולך לקיבוץ), והאיש: "וי וייט איז דה קיבוץ?" (כמה רחוק הקיבוץ), ולייבל'ה ענה: "דורטאן" (שמה). והאיש הבטיח שייקח אותו לשם, הניח אותו על אופניו והחזיר אותו הביתה. אמא קבלה אותו דוממת. רק שאלה אם הוא רעב ושלחה אותו למיטה. נדרם אסיר תורה שלא הענישה אותו, אבל בבוקר ביקשה לדעת היכן היה. הוא לא ענה כי לא רצה להודות שנכשל. "אחרי זה ברחתי עוד כמה פעמים", הוא מספר, "כי כזה אני. תמיד בורח".

קסל עם אמ"16 של מגב"ניק שפגש. "אני
אמכור את המרפאה שלי, ותוך שנה אני שוב
בישראל. אמריקה הגיעה לי עד כאן"

"אני מחפש. יש אתר היכרויות יהודי, JDate, אבל כל מי שאני פוגש היא נגד ישראל ואני לא יכול לצאת עם בנות כאלה. הבחורה שלי חייבת להיות ציונית. אין ברירה. נפרדתי כמה פעמים כי הנשים שלי פחדו להגיע לארץ. היה לי מספיק מזה"

"אם ירצו שלום, עלינו להתפשר במידה מסוימת. אבל
רצינו להחזיר להם הכל חוץ מירושלים ועכשיו אני רואה,
שהחמאס תוקף אותנו שוב".
ולא ישראל אין איזו אחריות למצב?
"אתה מגיע למסקנה הזאת אם אתה רואה את הדיווחים
מכאן. כל כך חר צדדיים. אני רואה סיאנאן ולא יכול
לישון".

אז אולי כדי להגן על עצמך אתה צריך קצת להתנתק
מאיתנו כמו שעושה ניו יורקי אחר, וודי אלן.
"אני לא אוהב אותו. הוא יהודי ששונא את עצמו. יש
יהודים שדורשים מישראל להיות מושלמת, אידאלית. יש
אחרים ששותקים כשתוקפים את ישראל. אני תמיד משמיע
את קולי. כל חיי אני כזה".
אתה לא מצליח לומר עלינו מילה אחת רעה. לא מפריעים
לך הגמות, הפתיל הקצר, התוקפנות?
"לא מפריע לי. אין לנו ברירה. היהודים פה יותר הומניים
מכל מדינה אחרת בעולם. ואני רק יודע שאני רוצה שילדי
יהיו כאן".

אבל בינתיים אפילו אתה עצמך לא חי כאן.
"אני חושב למכור את המרפאה שלי, כי זה הגיע לי עד
לכאן (מעביר את כף ידו מתחת לרעמתו). אמכור תוך שנה
ולא אכפת לי כמה אקבל. אחד מבני ממילא מגיע לארץ, כך
שאין הרבה מה שיחזיק אותי שם".

יש אישה בסיפור?
"אני מחפש. יש אתר היכרויות יהודי, JDate, אבל כל מי
שאני פוגש נגד ישראל ואני לא יכול לצאת עם בנות כאלה.
הבחורה שלי חייבת להיות ציונית".
ציונות לפני אהבה.

"אין לי ברירה. בגיל ארבע-חמש כבר הייתי פה בראש,
בתודעה. נפרדתי כמה פעמים כי הנשים שלי פחדו להגיע
לכאן. והיה לי מספיק מזה. אשתי, למשל, לא הייתה Risky
(מסתכנת) אלא נירוטית וסגורה בתוך עצמה".

אז המבחן הסופי של הגברת החדשה יהיה ההסכמה
לברוא לישראל?
"זה יהיה מבחן הקלמוס שלה. וגם שיאהבו לרכוב על
אופנוע".

אם כך אני לא רואה ברירה אלא לחזור למיכל
הקיבוצניקית...
"עזוב, היא התחתנה וחיה בצרפת".

"אני מאמין במה שאני אומר לילדי: Be crazy but not
stupid (היו מטורפים, אך לא טיפשים). לא אהמר על כל
הכסף בווגאס כי זה טיפשי ואני יודע שאפסיד. אבל לעומת
זאת, בגיל 35 החלפתי מקצוע".
למה אתה בכלל לוקח סיכונים?

"כי אני לא רוצה להיות כמו הורי. אבא היה איש נפחד
מאז שאותו נאצי הכה אותו בווארשה. גם מהמטרה בא
רצות הברית פחד. היה ממש רועד. אני חייב לעצמי לא
להיות כזה".

אלא שלא כל ניצולי השואה נראו כמו אבא. לפעמים היה
קסל הולך לעצרות שלהם ומוצא אותם "אובראצ'יוורס",
רדופים להצליח. החליט שגם הוא חייב לנסות, שהוא חייב
לא לפחד לנסות. במרפאה שלו הוא רואה נפגעים. גם של
תאונות אופנוע. ובכל זאת הוא ממשיך לרכוב.

ייתכן שישראל גם היא סוג של רכיבה על אופנוע.
חיבור סקסי, הימורי במידה מסוימת, עם ישות מסובכת.
מה הפתרון למצב הממולכד הזה?

"אני לא יותר מדי פוליטי", הוא מעיד על עצמו, "אבל אם
הערכים רוצים שלום - בסדר. אם לא - צריך להיפטר מהם".
כעבור שנייה הוא מבקש לתקן: "אולי לא להיפטר, אלא
לעשות משהו. אבל ממה שאני רואה רובם לא רוצים שלום,
למרות שיהנו ממנו. הקיצונים הורסים הכל".

אתה לא חושב של ישראל יש את הקיצונים שלה? אתה
מצדיק, למשל, את הישיבה בשטחים?

"אני אמריקני. לא מכיר ממש את המצב ואין לי דעה מגו
בשת. ברור לי שעלינו להיראות חזקים ולא חלשים. רק כך
יכבדו אותנו".
אתה לא רואה אפשרות להתפשר?

שהולכים על הרמה הסורית. הוא מגיע עם אופנועו לקיבו
צי הספר, מתנדב לעבודת ביצורים ומשתעמם. כשסבלנו
תו פוקעת הוא לוקח את הימאהה שלו ועולה לאזורי האש.
"הגולן בער, הליקופטרים מלמעלה, הפצצות, צדורות. מה
לא". הוא ראה את כולם לוחמים וביקש שייתנו גם לו. אפילו
לנהוג משאית. יש לו ניסיון מניו יורק. העיקר שיהיה משהו.
"אבל במקום זה ישבתי בחפירות, צפיתי בקרב והייתי גאה
להיות יהודי. כל חיי רציתי להיות בן לעם אמיץ ופתאום
זה קורה כאן. הישראלים עשו את זה. התעקשו על האמונה
שלהם והודקפו".

לאחר ששככה האש למד חצי שנה בטכניון, ניסה דו
קטורט במכון ויצמן, התפטר על הוראת מתמטיקה בבית
הספר האמריקני בכפר שמריהו. בתום שנתיים עם ילדי
העשירים החליט לצאת לאמריקה, לעשות קצת כסף כדי
לחזור לארץ. בדרך לשם חרש את אירופה עם חברתו הצ
רפתייה קלודין, ישן באוהלים והכה שווייצרי שקרא לו
"יהודי מלוכלך". אלא שהחיים באמריקה מיאנו להתנקז
אל הערוץ שחפר להם. הוא נטש את המתמטיקה לטובת
הכירופרקטיקה, התחתן עם סנדי שעניינה בישראל היה
פחות ממפוקה, נולדו שני בנים. בנג'מין, שהגיע לארץ
עם נוער ציוני בתוכנית תגלית, וסט'. סנדי, אגב, כבר
לא אשתו.

אולי כל הסיפור שלך בכלל לא קשור לישראל. אולי הוא
סתם סיפור של בריחות. ברחת מאמריקה לכאן, מכאן
לאמריקה ובאמריקה אפילו מאשתך ברחת.
"ממנה ברחתי בצורה פסיכולוגית. כשאני בורח אני בעצם
מנסה להגיע למשהו טוב יותר".
אתה איש שלוקח סיכונים?